

Arne Andersen

5. Sosialhjelpsmottakerne på arbeidsmarkedet

- **En snau tredel av mottakerne av sosialhjelp er yrkesaktive i løpet av året.**
- **Mer enn halvparten har en tilknytning til arbeidsmarkedet som yrkesaktive, mottakere av dagpenger eller under rehabilitering.**
- **Færrest tilknyttede blant 55-66 åringer og andelen yrkesaktive varierer mest med alderen.**
- **Nær halvparten av sosialhjelpsmottakerne i 2009 var yrkespassive hele perioden 2005-2009, flest blant de eldste (70 prosent) og færrest blant de unge (25 prosent).**
- **Selv en beskjeden yrkesaktivitet i et tidligere år bidrar til å heve yrkesaktiviteten i sosialhjelpsåret betydelig, og jo nærmere året er sosialhjelpsåret. Effekten av tidligere yrkesaktivitet er omtrent den samme i alle aldersgrupper.**
- **Både nåværende og tidligere yrkesaktivitet er høyest blant unge – også avgangen fra sosialhjelp er størst blant de unge.**
- **Avgangen blant yrkesaktive eldre er ikke vesentlig mindre enn blant yrkesaktive unge. Problemet blant eldre mottakere av sosialhjelp er den store andelen helt yrkespassive.**

5.1. Arbeidsmarkedstilknytning fra 2005 til 2009

Formålet med dette kapitlet er dels å undersøke hvordan arbeidsmarkedstilknytningen for mottakerne av sosialhjelp har utviklet seg i perioden 2005-2009, dels å undersøke om sosialhjelpsmottakerne i 2009 også tidligere har hatt svak tilknytning til arbeidsmarkedet. Dessuten skal vi undersøke hvilken rolle yrkesaktivitet spiller for avgang fra sosialhjelp.

Vanligvis forbinder vi sosialhjelp med en yrkespassiv rolle. En person mottar sosialhjelp fordi vedkommende av en eller annen grunn ikke kan arbeide eller ikke får arbeid. Som vist i kapittel 4 er det

imidlertid 25-30 prosent av sosialhjelpsmottakerne som er yrkesaktive i løpet av året. Resultatene om yrkesinntekt tyder også på at situasjonen på arbeidsmarkedet er viktig for mottakernes inntekter og naturligvis særlig for yrkesinntektene. Sosialhjelpsmottakernes tilknytning til arbeidsmarkedet viser seg ikke bare ved arbeid som ansatt eller selvstendig, men også ved forsøk på å få arbeid eller på å få personer som har problemer på arbeidsmarkedet, over i ordinært arbeid (rehabilitering og attføring).

Vi skal se på fire ulike former for arbeidsmarkedstilknytning i perioden 2005-2009. Yrkesaktivitet enten som ansatt eller

selvstendig er den mest positive form for tilknytning til arbeidsmarkedet og den som politikere ønsker at sosialhjelpsmottakere skal ha fremgang i.

Arbeidsledighet innebærer også et aktivt forhold til arbeidsmarkedet. For mange, og kanskje særlig mottakere av sosialhjelp, vil perioder med yrkesaktivitet og arbeidsledighet veksle i løpet av året. Det er viktig å legge merke til at vi som mål på arbeidsledighet bruker mottak av dagpenger ved arbeidsledighet. Det er langt færre enn de som har blitt registrert som arbeidssøkere. Det kan være mange ulike typer kontakter med NAV-kontorer i forbindelse med arbeidssøking. Det har også variert hva som registreres som arbeidssøking. Vi har derfor valgt en ganske streng avgrensning av arbeidssøking, selv om det betyr at arbeidssøkende personer uten rett til dagpenger blir utelatt. Vi bruker betegnelsen mottak av dagpenger for dem som mottar dagpenger ved arbeidsledighet.

Personer som er under rehabilitering eller attføring, har også et forholdsvis aktivt forhold til arbeidsmarkedet selv om en god del etter hvert vil gå over til uførepensjon.

En siste form for arbeidsmarkedstilknytning er uførepensjon. Det kan innvendes at det er tvilsomt å si at personer med uførepensjon er tilknyttet arbeidsmarkedet. Det store flertallet av disse vil forbli uførepensjonister til de går over på alderspensjon, og særlig blant mottakere av sosialhjelp er det få som er yrkesaktive. Vi skal derfor i de fleste sammenhenger holde uførepensjonistene utenfor de arbeidsmarkedstilknyttede.

Det mest problematiske i et slikt mål på tilknytning til arbeidsmarkedet er at det bare inkluderer mottakere av dagpenger. Blant sosialhjelpsmottakere i 2005 som ble registrert av NAV som arbeidssøker var det

bare 25 prosent som mottok dagpenger. En del (33 prosent, hvorav vel 1 prosent også mottok dagpenger i 2005) blir registrert som yrkeshemmede og mottar tiltak i form av rehabilitering eller attføring og inngår av den grunn i målet på arbeidsmarkedstilknytning. Derfor vil de som er tilknyttet arbeidsmarkedet omfatte nesten 60 prosent av dem som ble registrert av NAV som arbeidssøker. Vårt mål for arbeidsmarkedstilknytning vil altså omfatte en betydelig del av arbeidssøkerne. Kanskje med unntak av unge antar vi at arbeidssøkere som ikke er tilknyttet arbeidsmarkedet slik vi måler det vil stå svakt på arbeidsmarkedet. Hadde vi inkludert alle arbeidssøkere i målet på tilknytning til arbeidsmarkedet, ville andelen tilknyttede ikke blitt 52,5 prosent (se tabell 5.1) der målet er basert på mottak av dagpenger, men 63 prosent.

Vel halvparten har en tilknytning til arbeidsmarkedet

Tilknytningen til arbeidsmarkedet er betydelig blant mottakerne av sosialhjelp, mer enn halvparten er tilknyttet arbeidsmarkedet (tabell 5.1). Til sammenligning er tilknytningen snaut 80 prosent i befolkningen ellers i yrkesaktiv alder.

Snaut halvparten av sosialhjelpsmottakerne har ikke noen tilknytning i det hele tatt til arbeidsmarkedet. Om lag 13 prosent mottok uførepensjon. Det er altså en av tre som ikke har noen tilknytning til arbeidsmarkedet selv om en regner med uførepensjon.

Unge har størst fordel av et bedre arbeidsmarked

Sosialhjelpsmottakeres tilknytning til arbeidsmarkedet varierer med alder. De yngste og de eldste skiller seg ut med lavest tilknytning, særlig gjelder det 55-66 åringene. Blant disse er om lag tre av ti tilknyttet arbeidsmarkedet i 2009. Noen av de yngste er antakelig ennå i utdanning

og noen er forsørget. Blant 55-66 åringene skyldes den lave tilknytningen at mange mottok uførepensjon, det gjaldt vel en av tre. I aldersgruppen 22-44 år er nær seks av ti tilknyttet arbeidsmarkedet.

Det var høy sysselsetting og lav ledighet i 2008. Arbeidsmarkedet forverret seg imidlertid fra slutten av 2008 og inn i 2009. Andelen arbeidssøkere (AKU) var likevel betydelig lavere i 2009 enn i 2005.

Endringene på arbeidsmarkedet gir seg særlig utslag blant unge. For alle aldersgrupper økte tilknytningen til arbeidsmarkedet fra 2005 til 2008, mest for unge under 25 år. Blant mottakere av sosialhjelp i alderen 18-21 år økte tilknytningen fra 44 til 52 prosent, og blant unge i alderen 22-24 år fra 58 til 65 prosent. For mottakere over 24 år var endringene små.

For personer under 25 år var endringene større for dem som mottok enn for dem som ikke mottok sosialhjelp.

Fra 2008 til 2009 gikk tilknytningen til arbeidsmarkedet noe ned, men tilknytningen var likevel betydelig høyere enn i 2005. Igjen var endringene størst for unge under 25 år, og større for dem som mottok enn for dem som ikke mottok sosialhjelp.

Det er ikke bare endringer i andelen yrkesaktive mellom 2005 og 2008, også arbeidstidene for de yrkesaktive endrer seg (tabell 5.1). Blant dem som mottok sosialhjelp er timetallet lavest i 2005 og høyest i 2008, med 2009 midt imellom. Endringene fra 2005 til 2008 og fra 2008 til 2009 er størst for aldersgruppene under 35 år.

Tabell 5.1. **Arbeidsmarkedstilknytning for personer 18-66 år, etter mottak av sosialhjelp og alder. 2005, 2008 og 2009. Prosent og timer**

	Alle	18-21 år	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
Arbeidsmarkedstilknyttet¹	<i>Prosent</i>						
Mottar ikke sosialhjelp							
2005	76,2	61,6	75,4	82,9	84,4	81,4	61,0
2008	78,1	70,5	80,5	84,5	85,5	82,2	62,9
2009	78,1	69,2	80,3	84,6	85,9	82,4	62,9
Mottar sosialhjelp							
2005	52,5	43,8	58,4	60,8	56,5	46,7	27,0
2008	53,7	52,1	64,9	62,3	56,3	45,4	27,8
2009	53,2	48,1	62,5	61,7	56,8	46,7	28,1
Arbeidstimer for yrkesaktive	<i>Timer</i>						
Mottar ikke sosialhjelp							
2005	1 562	828	1 122	1 538	1 673	1 711	1 629
2008	1 591	906	1 229	1 586	1 712	1 737	1 639
2009	1 580	859	1 182	1 573	1 710	1 734	1 629
Mottar sosialhjelp							
2005	821	599	717	820	947	959	903
2008	920	686	847	934	1 030	1 027	897
2009	872	631	773	875	999	988	944

¹ Arbeidsmarkedstilknyttede er enten i arbeid som ansatt eller selvstendig, mottar dagpenger eller er under rehabilitering eller attføring.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

Flest yrkesaktive blant unge ...

Det er yrkesaktivitet og rehabilitering/attføring som først og fremst bidrar til arbeidsmarkedstilknytningen. Nesten en av tre mottakere av sosialhjelp er yrkesaktive, og nesten en av fire er under rehabilitering eller på attføring. Tilknytningen til arbeidsmarkedet blant sosialhjelpsmottakerne har forskjellig form i de ulike aldersgruppene. Blant de yngste (18-21 år) er 33-41 prosent av mottakerne yrkesaktive, om lag 10 prosent er under rehabilitering mens forbausende få (2-4

prosent) mottar dagpenger. Det siste skyldes antakelig den strenge definisjonen av arbeidsledig.

... og færrest unge under rehabilitering

Tilknytningen til arbeidsmarkedet er om lag 15 prosentpoeng høyere blant mottakerne i alderen 22-24 år enn blant dem som er yngre. Det skyldes først og fremst at flere er under rehabilitering, men også at flere mottar dagpenger. Forskjellen i andelen yrkesaktive er ganske liten.

Tabell 5.2. Yrkesaktivitet, arbeidssøking og rehabilitering/attføring for personer 18-66 år, etter mottak av sosialhjelp og alder. 2005, 2008 og 2009. Prosent

	Alle	18-21 år	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
Andel yrkesaktive							
Mottar ikke sosialhjelp							
2005	71,5	59,2	70,7	77,1	78,7	76,5	57,5
2008	75,2	69,2	78,0	81,3	82,0	79,0	60,5
2009	74,7	67,5	76,9	80,7	81,9	78,8	60,3
Mottar sosialhjelp							
2005	27,2	33,1	35,1	31,0	26,3	19,7	11,5
2008	32,3	41,2	44,0	37,4	31,8	23,1	12,9
2009	29,8	36,4	39,1	33,8	29,9	22,3	12,4
Arbeidssøker							
Mottar ikke sosialhjelp							
2005	5,4	4,0	8,7	8,3	5,9	4,2	2,9
2008	3,0	1,5	4,4	4,6	3,5	2,5	1,8
2009	4,7	3,1	7,2	6,9	5,3	4,0	2,6
Mottar sosialhjelp							
2005	12,8	5,6	16,0	16,7	13,8	11,0	6,3
2008	8,4	3,7	11,1	11,6	8,9	6,7	4,4
2009	11,7	5,7	16,5	16,1	12,1	9,4	5,6
Rehab./attføring							
Mottar ikke sosialhjelp							
2005	4,8	1,2	3,1	4,7	6,2	5,9	3,9
2008	4,2	1,2	2,7	3,9	5,3	5,3	3,7
2009	4,5	1,3	3,2	4,2	5,5	5,5	4,1
Mottar sosialhjelp							
2005	22,9	9,9	20,0	26,5	28,3	25,1	13,4
2008	23,6	11,9	22,5	27,0	27,7	25,0	15,2
2009	23,4	11,2	21,5	27,0	28,2	25,3	15,1

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

Andelen som er under rehabilitering blant 25-44 åringene er større enn blant 22-24 åringene, mens andelen yrkesaktive er mindre.

Blant mottakerne i alderen 45-66 år er tilknytningen til arbeidsmarkedet 15 - 20 prosentpoeng lavere enn blant 25-44 åringene (tabell 5.2). Det skyldes først og fremst lavere yrkesaktivitet, men både lavere andel som mottar dagpenger og lavere andel under rehabilitering bidrar merkbart.

Vi ser altså et mønster i sosialhjelpsmottakernes tilknytning til arbeidsmarkedet i de ulike aldersgruppene. Fra de yngre med et aktivt forhold til arbeidsmarkedet, til de eldre der yrkesaktiviteten er lav, og der de mest problematiske forhold til arbeidsmarkedet, slik som rehabilitering, tar over. Hadde en regnet med uførepensjon som en form for tilknytning til arbeidsmarkedet, så øker den også kraftig med alderen.

Endret arbeidsmarked påvirker yrkesaktivitet mest

Et endret arbeidsmarked i perioden 2005-2009 førte, som tidligere nevnt, først og fremst til endringer i tilknytningen til arbeidsmarkedet blant unge under 25 år. Det er i all hovedsak endringer i andelen som er yrkesaktive som ligger bak denne endringen. Blant mottakere under 25 år økte andelen yrkesaktive med vel 8 prosentpoeng fra 2005 til 2008, og gikk ned med om lag 5 prosentpoeng fra 2008 til 2009.

I aldersgruppen 22-24 år gikk andelen som mottar dagpenger, ned fra 16 prosent i 2005 til 11 prosent i 2008, men var i 2009 tilbake på 2005-nivå. Endringene i andelen på rehabilitering var mindre, men var motsatt av endringene i andelen som mottar dagpenger.

Blant mottakere over 24 år var det også endringer i andelen yrkesaktive og andelen som mottar dagpenger, men stort sett mindre enn blant de unge. Det var ingen endringer i andelen på rehabilitering.

Endringene i yrkesaktivitet og i andelen mottakere av dagpenger avspeiler at arbeidsmarkedet bedret seg kraftig fra 2005 til 2008 for deretter å bli litt dårligere.

Flest arbeidstimer blant de eldste mottakere som er yrkesaktive

Selv om en betydelig del av mottakerne, særlig blant de yngre, er yrkesaktive, arbeidet de færre timer enn befolkningen ellers. Gjennomsnittlig antall arbeidstimer for de yrkesaktive mottakerne var i 2009 872 timer, eller om lag 55 prosent av arbeidstiden i befolkningen ellers (tabell 5.1).

Til tross for at yrkesaktiviteten avtar med alderen, øker arbeidstiden for de yrkesaktive med alderen. Antallet arbeidstimer i 2005 blant de yngste mottakerne av sosialhjelp var bare 599 timer, sammenlignet med vel 900 timer blant de eldste. Men forskjellen mellom dem som mottar og dem som ikke mottar sosialhjelp, er minst blant unge under 25 år.

Flertallet av de yrkesaktive mottakerne av sosialhjelp arbeider forholdsvis få timer i året. Vel 60 prosent av de yrkesaktive, eller 18 prosent av alle, arbeider mindre enn et halvt årsverk (et årsverk er her regnet til 1 950 timer, se tabell 5.3). Andelen er særlig stor blant unge under 25 år.

Men også blant mottakerne er det en del som arbeider mange timer. En av åtte yrkesaktive mottakere av sosialhjelp arbeider minst ett årsverk, størst er andelen i aldersgruppen 45-66 år. Det er likevel langt mindre enn i den yrkesaktive befolkningen ellers, der vel halvparten arbeidet

Tabell 5.3. **Arbeidstimer i 2009 for personer 18-66 år, etter mottak av sosialhjelp. Prosent**

Arbeidstimer i 2009	Alle	18-21 år	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
Mottar ikke sosialhjelp							
0	25,3	32,5	23,2	19,3	18,1	21,2	39,7
1- 499	7,2	27,3	19,7	7,8	3,9	2,9	3,8
500- 974	6,7	16,6	14,0	8,1	4,8	4,0	4,7
975-1 949	22,5	12,8	20,8	24,9	25,5	24,7	19,1
1 950+	38,4	10,9	22,3	40,0	47,8	47,2	32,8
I alt	100	100	100	100	100	100	100
Mottar sosialhjelp							
0	70,2	63,7	60,9	66,2	70,1	77,7	87,6
1- 499	11,5	19,6	16,9	12,8	9,5	7,2	4,4
500- 974	6,7	8,4	9,7	7,9	6,3	4,8	2,4
975-1 949	7,8	6,1	9,1	9,0	9,3	6,5	3,6
1 950+	3,7	2,2	3,4	4,1	4,9	3,8	2,0

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

minst ett årsverk i 2009. Er det slik at mottakerne som arbeider minst ett årsverk, mottar sosialhjelp en svært kort periode? Forsørger de store familier, eller arbeider de i dårlig lønnete jobber?

De med sosialhjelp hele året er marginale i arbeidsmarkedet

Vi har tidligere sett at jo lenger varigheten av sosialhjelp er, dess lavere er yrkesinntekten. Vi vil derfor vente at tilknytningen til arbeidsmarkedet blir svakere jo lenger en mottar sosialhjelp. Tabell 5.4 viser at det er tilfelle. Men det er forholdsvis liten forskjell i tilknytningen for dem med sosialhjelp mindre enn 9 måneder. Tilknytningen avtar først sterkt for dem med sosialhjelp i 9 måneder og mer. Frem til 9 måneders varighet er 54 til 63 prosent tilknyttet arbeidsmarkedet, for dem med sosialhjelp i 9-11 måneder er 42 prosent tilknyttet, mens det gjelder bare 27 prosent av dem med sosialhjelp hele året.

For de to gruppene med sosialhjelp i 9-11 og 12 måneder er det først og fremst en lavere andel yrkesaktive som forklarer at tilknytningen til arbeidsmarkedet er svakere. Men alle former for arbeidsmar-

kedstilknytning, både arbeidssøking og rehabilitering, er stort sett svakere i disse to gruppene,

At de med sosialhjelp i få måneder er mest aktive på arbeidsmarkedet, viser seg også ved at de i vesentlig høyere grad kombinerer ulike former for arbeidsmarkedstilknytning i løpet av året, først og fremst yrkesaktivitet/mottak av dagpenger og yrkesaktivitet/rehabilitering. De som mottok sosialhjelp hele året og er tilknyttet arbeidsmarkedet, er stort sett enten yrkesaktive, mottar dagpenger eller er under rehabilitering. En av tre som mottok sosialhjelp hele året og var tilknyttet arbeidsmarkedet, mottok enten dagpenger eller var på rehabilitering. Av dem som ikke var tilknyttet arbeidsmarkedet, slik vi her har definert det mottok 13 prosent uførepensjon. Selv blant dem som kan sies å ha en tilknytning til arbeidsmarkedet blant helårsmottakere av sosialhjelp, er en betydelig del altså marginale på arbeidsmarkedet.

Vi så at en mindre andel blant dem som mottok sosialhjelp en stor del av året, er yrkesaktive. tabell 5.5 viser at de yrkes-

Tabell 5.4. **Andel med ulike tilknytninger til arbeidsmarkedet for personer 18-66 år som mottar sosialhjelp. 2009**

Varighet, måneder	Andel yrkesaktive	Andel som mottar dagpenger	Andel på rehab./attføring	Andel tilknyttet arbeidsmarkedet	Arbeidstimer for yrkesaktive	
					Prosent	Timer
Alle	29,8	11,7	23,4	53,2		873
1	40,6	15,2	22,6	62,2		1044
2	40,0	16,0	22,9	62,5		931
3- 5	34,8	13,9	24,7	59,3		834
6- 8	26,2	10,6	27,2	54,3		711
9-11	16,7	6,9	23,9	42,0		636
12	8,8	3,2	17,4	26,9		650

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

aktive blant dem også arbeider færre timer sammenlignet med dem som mottar sosialhjelp i få måneder. Over halvparten av de yrkesaktive mottakerne som mottok sosialhjelp i minst ni måneder, arbeidet svært lite, under 500 timer, det vil si mindre enn tre månedersverk (tabell 5.5). Bare om lag en av fire arbeidet minst et halvt årsverk. Blant yrkesaktive mottakere som mottok sosialhjelp i en måned arbeidet halvparten minst et halvt årsverk.

Vi antydet tidligere at en av forklaringene på at sosialhjelpsmottakere arbeider fulltid, er at de mottar sosialhjelp i bare en kort periode. Vi ser at andelen som arbeidet minst ett årsverk (minst 1 950 timer), er om lag dobbelt så stor blant yrkesaktive som mottok sosialhjelp i en måned, som blant de yrkesaktive som

mottok sosialhjelp mer enn halvparten året, hvilket tyder på at forklaringen er en delforklaring på lange arbeidstider blant sosialhjelpsmottakere. Dertil kommer at andelen yrkesaktive er mer enn fire ganger så stor blant dem med sosialhjelp i en måned som blant dem som mottar sosialhjelp hele året. Mens mindre enn 1 prosent av alle helårsmottakere arbeidet minst ett årsverk, gjelder det vel 7 prosent av dem som mottok sosialhjelp i én måned.

Arbeidsmarkedet: Gjengangerne står svakere enn engangsmottakerne

Vi ville ventet at gjengangerne sliter mer på arbeidsmarkedet enn dem med bare ett eller to sosialhjelpsmottak i 2009. Tilsynelatende tyder tabell 5.6 ikke på at det er tilfelle. For dem med mottak av kortere varighet er det ganske visst en svak tendens

Tabell 5.5. **Arbeidstimer i 2009 for yrkesaktive personer 18-66 år som mottar sosialhjelp, etter varighet av sosialhjelp. 2009. Prosent**

Arbeidstimer for yrkesaktive	Alle	Varighet av sosialhjelp, måneder					
		1	2	3-5	6-8	9-11	12
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0	38,7	28,8	35,0	39,6	48,7	55,7	54,9
1- 499	22,5	21,5	21,8	24,0	23,5	20,9	20,4
500- 974	26,2	31,7	30,3	25,8	19,1	15,6	14,7
975-1 949	12,6	18,0	12,9	10,6	8,7	7,8	10,0
1 950+							
Gjennomsnitt antall timer	873	1 045	931	834	711	635	651

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 5.6. **Arbeidsmarkedstilknytning for personer 18-66 år, etter antall måneder de har mottatt sosialhjelp og antall sosialhjelpsepisoder. 2005, 2008 og 2009. Prosent**

Varighet, måneder	Antall episoder	Andel tilknyttet arbeidsmarkedet		
		2005	2008	2009
Alle		52,5	53,7	53,2
1	1	61,4	62,7	62,2
2	1	61,2	65,0	64,6
	2	57,3	58,1	58,5
3- 5	1	57,9	60,6	59,1
	2	58,9	61,2	60,7
	3+	56,8	58,8	57,0
6- 8	1	52,2	55,6	51,8
	2	55,6	57,8	56,1
	3+	54,0	54,8	55,3
9-11	1	44,9	45,5	40,0
	2	41,8	38,6	43,3
	3+	42,7	39,4	44,4
12	1	24,2	25,5	26,9

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

til at gjengangerne har mindre tilknytning til arbeidsmarkedet. Men for dem med lengre varighet av mottak er det ikke noen slik klar tendens.

Vi ser også at tilknytningen til arbeidsmarkedet øker fra 2005 til 2008 i de fleste grupper, men endringene er små til tross for et klart bedre arbeidsmarked i 2008. Et dårligere arbeidsmarked i 2009 har heller ikke ført til noen klar tendens til at tilknytningen er lavere i 2009 enn i 2008. For noen grupper med lang varighet av mottak har tilknytningen økt.

Tabell 5.7 nyanserer bildet. Den viser at for en gitt lengde av sosialhjelpsmottak har gjengangerne lavere yrkesaktivitet enn engangsmottakerne. Mest utpreget er dette

for dem med kortere varighet av mottak. Vi ser litt av det samme, om enn svakere for mottak av dagpenger, men bare for dem med kortere mottak av sosialhjelp. Gjengangerne er videre oftere på rehabilitering/attføring enn engangsmottakerne, det gjelder i hvert fall for dem med mottak i mindre enn ni måneder.

Når vi måler tilknytning til arbeidsmarkedet ut fra både yrkesaktivitet, mottak av dagpenger og rehabilitering, er det forholdsvis små og usystematiske forskjeller mellom gjengangerne og engangsmottakerne. Løser vi opp dette målet på tilknytning til arbeidsmarkedet og ser på yrkesaktivitet, mottak av dagpenger og rehabilitering hver for seg, ser vi at gjengangerne har lavere yrkesaktivitet og færre som mottar dagpenger, samtidig med at det er en større andel på rehabilitering. Dette gjelder klart for personer med sosialhjelp i mindre enn ni måneder. Dette styrker antagelsen at gjengangerne står svakere på arbeidsmarkedet enn engangsmottakerne. For mottakere med minst ni måneders mottak i året er bildet noe mer uklart. Men en må anta at disse langtidsmottakerne allerede har et svakt forhold til arbeidsmarkedet uavhengig av om de er gjengangere eller ikke.

5.2. Sosialhjelpsmottakere i 2009: Tidligere tilknytning til arbeidsmarkedet

Fire av ti eldre mottok sosialhjelp hvert år i perioden 2005-2009

Vi skal undersøke fortiden til de vel 113 000 sosialhjelpsmottakere i alderen 18-66 år i 2009. Om lag 31 000 av disse eller 27 prosent hadde mottatt sosialhjelp alle fem årene fra og med 2005. Om lag 8 500 hadde mottatt hvert år siden 2006, og om lag 8 000 siden 2007 og om lag 14 000 siden 2008. Om lag 29 000 hadde bare mottatt sosialhjelp i 2009.

Tabell 5.7. **Andel yrkesaktive, arbeidssøkere og andel på rehabilitering for personer 18-66 år, etter antall måneder mottatt sosialhjelp og antall sosialhjelpsepisoder. 2005-2009**

Varighet, måneder	Antall episoder	Andel yrkesaktive			Andel som mottar dagpenger			Andel på rehab./attføring		
		2005	2008	2009	2005	2008	2009	2005	2008	2009
1	1	38,8	44,5	40,9	17,7	11,2	15,3	20,6	21,4	22,6
	2	39,7	46,2	43,6	18,9	13,7	18,0	19,3	21,2	20,9
3- 5	1	33,8	39,9	36,9	15,3	10,7	14,0	21,6	22,6	22,2
	2	31,9	38,2	35,5	15,8	10,7	15,0	24,3	26,1	26,0
	3+	27,6	30,8	28,9	12,8	8,3	12,2	28,0	30,9	29,4
6- 8	1	24,9	32,0	25,8	10,3	6,6	9,2	25,0	26,7	25,8
	2	25,3	32,0	28,5	11,9	7,6	12,0	27,5	28,6	26,7
	3+	21,4	26,1	24,1	11,4	7,1	10,9	29,7	30,0	30,1
9-11	1	15,9	20,4	15,9	7,3	4,0	6,1	26,9	26,6	23,2
	2	13,6	15,6	17,6	7,1	3,8	7,5	25,6	23,4	23,9
	3+	13,8	15,2	17,0	7,9	4,1	7,9	25,9	24,2	26,0
12	1	6,8	9,2	8,9	3,4	2,1	3,2	15,6	16,7	17,4

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

Resten, om lag 23 500 hadde gått inn og ut av sosialhjelp. I alt hadde nesten 232 000 personer som bodde i Norge i 2009, mottatt sosialhjelp i perioden 2005-2009, eller 7,3 prosent av personer i yrkesaktiv alder i 2009. Litt over halvparten av disse hadde altså gått ut av sosialhjelp før 2009.

Bare 25 prosent av mottakerne i 2009 hadde ikke mottatt sosialhjelp noen av de tidligere årene. Noen av disse nye sosialhjelpsmottakere mottok ikke sosialhjelp før 2009 fordi de ikke bodde i Norge da. Det var om lag 2 700 av mottakerne i 2009 som ikke bodde i Norge før 2009, eller 2 prosent av mottakerne av sosialhjelp i 2009. Nesten 101 000 av mottakerne av sosialhjelp i 2009, eller 89 prosent, har bodd i Norge alle årene 2005-2009.

Ikke alle personer i alderen 18-66 år har hatt mulighet for å motta sosialhjelp i alle årene 2005-2009, noen fordi de var for

Tabell 5.8. **Personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009, etter antallet år med sosialhjelp. Prosent**

Antall år	Alle	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1	18,3	22,2	18,5	17,3	16,5	19,2
2	15,4	19,0	15,9	14,9	13,9	14,7
3	14,8	18,0	15,3	14,5	13,4	13,0
4	16,4	18,6	17,3	16,1	15,6	13,9
5	35,2	22,2	33,0	37,4	40,6	39,1

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

unge noen av årene, andre fordi de ikke bodde i Norge i enkelte år. Tabell 5.8 tar hensyn til dette ved at de yngste er holdt utenfor, og ved bare å se på personer som bodde i Norge i hele perioden. I alt var det 87 500 mottakere av sosialhjelp i 2009 som var i alderen 22-66 år i 2009, og som bodde i Norge hele perioden.

Vel en tredel mottok sosialhjelp alle årene i perioden 2005-2009. Andelen er minst blant de yngste (22-24 år) der bare vel en av fem mottok sosialhjelp alle årene. Blant personer 45-66 år gjaldt det fire av ti, eller nesten dobbelt så stor andel.

Dette betyr naturligvis ikke at alle disse har mottatt sosialhjelp sammenhengende i disse fem årene. Det er forholdsvis få som har gjort dette. Men det viser likevel en ganske stor avhengighet av sosialhjelp. Tabell 5.9 viser at blant 55-66 åringer er det en av fem som har mottatt sosialhjelp i minst fire år, selv om mottaket ikke nødvendigvis er sammenhengende. Blant 45-54 åringer gjelder det om lag en av seks, mens det blant de yngste bare gjelder 4 prosent.

En av fire har mottatt sosialhjelp i mindre enn seks måneder i perioden 2005-2009.

Tabell 5.9. **Personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009, etter samlet varighet av sosialhjelp. Prosent**

Måneder sosialhjelp	Alle	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1	6,7	7,2	6,4	6,6	6,3	8,3
2	5,8	6,7	5,8	5,4	5,2	6,5
3- 5	12,7	15,2	13,1	11,8	11,9	12,4
6- 8	9,0	10,5	9,4	8,5	8,4	8,8
9- 11	7,4	9,0	7,8	7,1	6,7	7,0
12-23	21,0	23,8	22,1	20,9	19,9	16,9
24-35	14,0	14,4	15,1	14,1	13,5	11,0
36-47	11,3	9,3	11,2	12,1	12,1	10,1
48-60	12,2	4,0	9,0	13,6	16,1	19,1

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

Yngre sosialhjelpsmottakere drar fordel av godt arbeidsmarked

Det er altså en betydelig del av mottakerne av sosialhjelp i 2009 som ikke har

vært yrkesaktive noen av de fem årene 2005-2009. Men flertallet har likevel vært yrkesaktive i hvert fall deler av perioden. Arbeidsmarkedet har variert i perioden. Det var vanskeligst målt ved andelen som mottok dagpenger i 2005, desidert best i 2007-2008, men ble noe dårligere i 2009. Har variasjonene på arbeidsmarkedet hatt konsekvenser for yrkesaktiviteten til sosialhjelpsmottakerne i 2009?

Tabell 5.10 viser at mottakerne av sosialhjelp i 2009 har stått svakt på arbeidsmarkedet i alle enkeltår i perioden, om lag tre av ti var yrkesaktive i hvert av årene 2005-2009. Men yrkesaktiviteten i 2007 og 2008 var markert høyere enn i de andre årene med om lag 35 prosent yrkesaktive. Vi ser også at effekten av arbeidsmarkedsvariasjonene er størst for de yngre. Effekten er vesentlig mindre for 35-44-åringene og er borte for personer eldre enn 45 år.

For 22-24 åringene økte yrkesaktiviteten fra 31 prosent i 2005 til 48 prosent i 2008. Denne sterke effekten skyldes i noen grad at mange i 2005 ennå var så unge at de var under utdanning eller ble forsørget av familien. Likevel ser en klare effekter av endringene på arbeidsmarkedet fra 2008 til 2009 da andelen yrkesaktive sank fra 48 til 40 prosent.

Tabell 5.10. **Andel yrkesaktive i 2005, 2008 og 2009 for personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009. Prosent**

	Alle	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
2005	29,4	31,1	34,5	29,9	25,4	19,8
2006	33,1	41,9	39,2	33,1	26,5	19,0
2007	35,0	48,8	41,9	34,5	26,7	18,2
2008	34,0	48,2	40,7	33,8	25,8	16,3
2009	29,1	40,1	34,3	30,0	22,4	12,6

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

I 2009 er andelen yrkesaktive den samme eller mindre enn i 2005 for alle aldersgrupper med unntak av de yngste. For 22-24 åringene er yrkesaktiviteten i 2009 høyere enn i 2005. Det skyldes som nevnt i noen grad at ikke alle i aldersgruppen var på arbeidsmarkedet i 2005. I de to eldste aldersgruppene er andelen yrkesaktive i 2009 lavere enn i 2005. Dette skyldes antagelig at flere er blitt uførepensjonert i løpet av de fem årene.

Tabell 5.11 viser mye av det samme. Men den viser et noe mørkere bilde av arbeidsmarkedet for sosialhjelpsmottakerne i 2009 enn det vi ser i tabell 5.10. Selv om andelen yrkesaktive blant sosialhjelpsmottakerne i 2009 er omtrent den samme i 2005 og 2009, er gjennomsnittlig antall arbeidstimer markert lavere i 2009 enn i 2005. Det avspeiler at de som var yrkesaktive i 2009 arbeidet færre timer enn dem som var yrkesaktive i 2005, gjennomsnittet var henholdsvis 929 og 1 010 timer. I alle aldersgrupper med unntak av de yngste var det gjennomsnittlige antallet arbeidstimer i 2009 om lag 100-200 timer lavere enn i 2005.

Tabell 5.11. **Timer med yrkesaktivitet i 2005-2009 for personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009 og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009. Timer**

	Årlig gjennomsnitt for alle	Årlig gjennomsnitt for yrkesaktive					
		Alle yrkesaktive	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
2005	297	1 010	645	951	1 108	1 152	1 165
2006	340	1 028	765	982	1 124	1 144	1 155
2007	370	1 058	883	1 026	1 140	1 142	1 111
2008	357	1 050	916	1 018	1 125	1 128	1 038
2009	270	929	779	887	1 014	1 007	951

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

Gjengangerne hardest rammet av konjunkturedgangen i 2009

Sosialhjelpsmottakerne i 2009 har altså som gruppe stått svakt på arbeidsmarkedet alle årene 2005-2009. Gjelder dette uansett hvor avhengige de var av sosialhjelp i 2009?

Tabell 5.12 viser at de som er mest avhengige av sosialhjelp i 2009 har stått svakest på arbeidsmarkedet alle årene 2005-2009. Andelen yrkesaktive blant personer som mottok sosialhjelp i hele 2009 var 14-16 prosent i det meste av perioden. Konjunkturedgangen etter 2008 ser ut til å ha rammet denne gruppen sterkt. Andelen yrkesaktive falt i 2009 til bare 8 prosent.

Blant dem som mottok sosialhjelp i én måned i 2009, var andelen yrkesaktive i de fleste av årene 2005-2009 vel 40 prosent. Det er verdt å legge merke til at forskjellen i yrkesaktivitet mellom dem som mottok sosialhjelp i én og tolv måneder har økt i perioden, fra 23 prosentpoeng i 2005 til 32 prosentpoeng i 2009. Det skyldes først og fremst at personene med kortest varighet av sosialhjelp har hatt størst fordel av konjunkturoppgangen 2005-2008, og at konjunkturedgangen i 2009 rammet disse minst.

For gjengangerne finner vi igjen at yrkesaktiviteten er noe lavere enn for engangsmottakerne. Men bare for personer som mottok sosialhjelp i mindre enn et halvt år. For dem med lengre varighet er det liten forskjell mellom engangsmottakere og gjengangere, til dels er forskjellen reversert.

Vi ser en tendens til at gjengangerne er mer konjunkturfølsomme enn engangsmottakerne. Det gjelder med unntak av dem med kortere mottak av sosialhjelp. Gjengangerne økte yrkesaktiviteten mest fra 2005 til 2007, og de hadde størst ned-

gang i yrkesaktiviteten fra 2007 til 2009. For eksempel økte yrkesaktiviteten for dem med sosialhjelp i 6-8 måneder med 3,6 prosentpoeng for engangsmottakerne, sammenlignet med 5,4 prosentpoeng for gjengangerne. Tilsvarende var nedgangen fra 2007 til 2009 henholdsvis 5,6 og 8,2 prosentpoeng for engangsmottakerne og gjengangerne.

Tabell 5.12. **Andel yrkesaktive i 2005-2009 for personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009, etter varighet og antall episoder i 2009. 2005-2009. Prosent**

Varighet, måneder	Antall episoder	Andel yrkesaktive				
		2005	2006	2007	2008	2009
<i>Prosent</i>						
1	1	37,6	42,8	44,6	44,5	40,3
	2	39,7	44,2	47,2	47,7	43,4
	3+	32,0	34,9	36,9	36,8	33,1
3- 5	1	35,0	39,9	42,8	42,6	38,2
	2	31,4	35,5	39,5	39,1	34,6
	3+	28,6	32,1	35,0	32,2	28,1
6- 8	1	27,3	30,5	30,9	29,6	25,3
	2	29,0	32,1	35,3	33,6	27,9
	3+	26,3	29,5	31,7	30,7	23,5
9-11	1	20,9	22,8	23,0	20,1	14,6
	2	21,9	24,9	25,6	24,0	16,6
	3+	20,4	24,1	27,1	24,7	16,5
12	1	14,2	15,9	16,2	13,9	8,3

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

Det fremgår av tabell 5.13 at det først og fremst er forskjell på andelen yrkesaktive mellom dem med sosialhjelp i få og mange måneder. For de yrkesaktive er antallet arbeidstimer større for dem med kort enn for dem med lang varighet av mottak, men de relative forskjellene er klart mindre,

særlig gjelder det først i perioden. Tilsvarende gjelder for forskjellene mellom engangsmottakere og gjengangere. For de yrkesaktive er forskjellene i antall arbeidstimer små, i 2009 er det så godt som ingen forskjell mellom engangsmottakere og gjengangere.

Utviklingen i antallet arbeidstimer for de yrkesaktive avspeiler igjen utviklingen på arbeidsmarkedet. Antallet timer økte fra 2005 til 2007 og 2008, for så å avta i 2009. Vi finner en annen konjunkturutvikling for antallet arbeidstimer i året enn for andelen yrkesaktive.

For dem med kortere varighet av sosialhjelp, var andelen yrkesaktive høyere i 2009 enn i 2005. Antallet arbeidstimer for

Tabell 5.13. **Antall arbeidstimer i 2005-2009 for yrkesaktive 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009, etter varighet og antall episoder i 2009. 2005-2009. Timer**

Varighet, måneder	Antall episoder	Gjennomsnitt arbeidstimer for yrkesaktive				
		2005	2006	2007	2008	2009
1	1	1 129	1 149	1 204	1 205	1 105
	2	1 081	1 110	1 148	1 142	986
	3+	1 034	1 089	1 124	1 100	986
3- 5	1	1 001	1 032	1 050	1 055	895
	2	983	1 012	1 042	1 043	875
	3+	1 020	1 033	1 026	1 004	901
6- 8	1	961	961	926	902	775
	2	889	912	947	933	751
	3+	873	900	942	940	756
9-11	1	875	875	880	808	644
	2	893	846	888	837	701
	3+	848	863	903	832	648
12	1	831	813	804	745	692

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

de yrkesaktive er derimot lavere i 2009 enn i 2005 for dem med kortvarige mot-tak i 2009. For personer med sosialhjelp i minst seks måneder var både andelen yrkesaktive og antallet arbeidstimer for yrkesaktive lavere i 2009 enn i 2005.

Bedre konjunkturer en fordel også for dem som er mest avhengig av sosialhjelp

Vi har sett at mottakerne av sosialhjelp i 2009 har stått svakt på arbeidsmarkedet i hele perioden 2005-2009 selv om det har vært en viss variasjon med konjunkturerne på arbeidsmarkedet. Vi skal nå undersøke hvilken betydning ulike trekk ved forhistorien har for forholdet til arbeidsmarkedet. Først skal vi se på graden av avhengighet av sosialhjelp.

Figur 5.1 viser at antallet år med sosialhjelp har stor betydning for yrkesaktiviteten i 2009. Andelen yrkesaktive i 2005 varierer fra 49 prosent for dem med sosialhjelp i ett år i perioden 2005-2009 til 14 prosent for dem med sosialhjelp i alle fem årene. Også her ser vi effekten av konjunktursvingningene i perioden. Yrkesak-

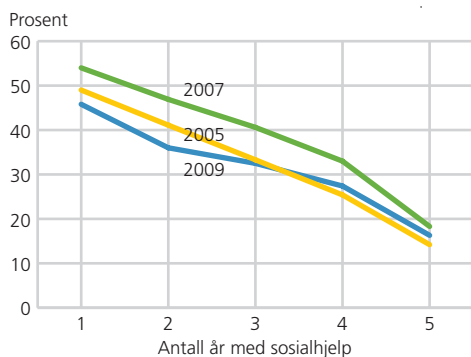
tiviteten var høyere i 2007 uansett antallet år med sosialhjelp, mens yrkesaktiviteten gikk ned fra 2007 til 2009 i alle gruppene, men mest for dem med færrest antall år i sosialhjelp.

Nær halvparten var yrkespassive hele perioden 2005-2009

Vi skal nå undersøke arbeidsmarkedshistorie i perioden 2005-2009 under ett for personer som mottok sosialhjelp i 2009. Vi begrenser oss igjen til personer i alderen 22-66 år i 2009 som bodde i Norge hele perioden 2005-2009 og var minst 18 år i perioden.

En stor andel av mottakerne i 2009, om lag 45 prosent, har ikke vært yrkesaktive i noen del av perioden, og bare 10 prosent har vært yrkesaktive alle fem årene (tabell 5.14). Jo eldre personene er, jo større andel har vært helt yrkespassive i perioden. Det er også en svak tendens til at færre eldre enn yngre er yrkesaktive hele perioden. Det er litt mindre andel blant de yngste som er aktive hele perioden, men dette skyldes antakelig at noen av disse i deler av perioden var så unge at de ikke var på arbeidsmarkedet.

Figur 5.1. Andel yrkesaktive i 2005, 2007 og 2009 blant personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som bodde i Norge alle årene 2005-2009, etter antallet år med sosialhjelp i perioden 2005-2009

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-trygd, Statistisk sentralbyrå.

Tendensen til at flere eldre er yrkespassive, har til dels sammenheng med at det

Tabell 5.14. Personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009, etter antall år med yrkesaktivitet i 2005-2009. Prosent

Antall år yrkesaktiv	Alle	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0	44,4	25,3	33,6	45,5	56,5	69,5
1	11,8	15	13,8	11,3	9,8	7,9
2	12,5	18	15,3	11,7	9,2	6,7
3	11,3	17,2	13,9	10,5	8,3	5,2
4	10,3	15,1	12,7	9,9	7,3	4,9
5	9,8	9,4	10,7	11,1	8,8	5,9

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

med økende alder blir en økende andel som mottar uførepensjon. I eldste aldersgruppe mottok halvparten uførepensjon i 2009, mens det i nest eldste aldersgruppe gjaldt 28 prosent. Men så store andeler har likevel neppe mottatt uførepensjon hele perioden 2005-2009.

Tidligere yrkesaktivitet viktig ...

De fleste mottakere av sosialhjelp står svakt på arbeidsmarkedet. Bare om lag tre av ti som i 2009 mottok sosialhjelp, var yrkesaktive det året. Vi har også sett at sosialhjelpsmottakerne i 2009 som gruppe har stått svakt på arbeidsmarkedet også de tidligere årene 2005-2008. Ikke alle de som i 2009 mottok sosialhjelp har nødvendigvis stått svakt på arbeidsmarkedet i alle tidligere år. Noen kan ha blitt rammet av uforutsette hendelser, for eksempel sykdom eller skilsmisse, som gjør at de har vanskelig for å klare seg økonomisk.

Vi skal undersøke hvordan tidligere mottak av sosialhjelp og yrkesaktivitet påvirker yrkesaktiviteten i 2009. Tabell 5.15 viser at uansett om personen mottok sosialhjelp eller ikke i 2005, var det betydelig større sannsynlighet for å være yrkesaktiv i 2009 for dem som var yrkesaktive i 2005, enn for dem som ikke var det.

Det viktige var å være yrkesaktiv i 2005, omfanget av yrkesaktivitet var mindre avgjørende, dog litt mer avgjørende for dem som mottok sosialhjelp i 2005 enn for dem som ikke gjorde det. Ser vi bort fra skillet mellom dem som mottok og ikke mottok sosialhjelp i 2005, var andelen yrkesaktive i 2009 21 prosent for dem som ikke var yrkesaktive i 2005, mens den var 44 prosent for de yrkesaktive som arbeidet færre enn 500 timer i 2005 og 53 prosent for dem som arbeidet fulltid i 2005.

Det å motta sosialhjelp i 2005 reduserer sannsynligheten for yrkesaktivitet i 2009,

Tabell 5.15. **Andel yrkesaktive i 2009 for personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009, etter mottak av sosialhjelp og antallet arbeidstimer i 2005-2008. Prosent**

Antall arbeidstimer i år T	Andel yrkesaktive i 2009. År T			
	2005	2006	2007	2008
Ikke sosialhjelp i år T				
0	26,5	23,4	20,0	13,5
1- 499	46,7	48,5	52,3	57,4
500- 974	49,9	51,5	56,0	68,0
975-1 949	53,9	58,1	63,0	75,6
1 950+	53,3	57,5	64,5	86,5
Sosialhjelp i år T				
0	17,3	14,8	11,4	8,0
1- 499	40,5	43,7	44,6	49,4
500- 974	44,6	47,7	51,3	62,4
975-1 949	48,3	52,9	60,3	70,2
1 950+	54,9	53,7	58,9	77,3

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

men mest for dem som ikke var yrkesaktive i 2005. Yrkesaktiviteten i 2009 var 9 prosentpoeng lavere for yrkespassive i 2005 som mottok sosialhjelp i 2005, enn for yrkespassive som ikke mottok sosialhjelp.

For de yrkesaktive er forskjellen mellom dem som mottok og ikke mottok sosialhjelp i 2005 om lag 5 prosentpoeng (svært liten forskjell for dem som arbeidet fulltid). En mulig tolkning er at personer som rammes av uforutsette hendelser som tvinger dem over på sosialhjelp i større grad befinner seg blant dem som i 2005 ikke mottok sosialhjelp, og at dette er personer som ikke i utgangspunktet hadde vansker på arbeidsmarkedet, men har hatt en tilfredsstillende yrkeskarriere.

... og viktigere jo nærmere en kommer 2009

Tabell 5.14 viser også at yrkesaktivitet i tiden forut blir mer og mer avgjørende

jo nærmere en kommer 2009. Blant dem som mottok sosialhjelp i 2005, var andelen yrkesaktive 38 prosentpoeng høyere blant dem som arbeidet fulltid i 2005, enn blant dem som var yrkespassive i 2005. Blant dem som mottok sosialhjelp i 2008, var denne forskjellen hele 69 prosentpoeng. Blant dem som ikke mottok sosialhjelp i henholdsvis 2005 og 2008, er forskjellene ikke mindre, de var 27 prosentpoeng i 2005 og 73 prosentpoeng i 2008.

En annen effekt som blir tydelig når vi nærmer oss 2009 er at det ikke først og fremst er yrkesaktivitet som er viktig, men at også omfanget av yrkesaktivitet blir svært viktig. Yrkesaktiviteten i 2009 er 9 prosentpoeng større blant dem som arbeidet under 500 timer i 2005 og mottok sosialhjelp, enn blant de tilsvarende i 2008. Blant dem som arbeidet fulltid (1 950 timer eller mer), er den tilsvarende forskjellen 22 prosentpoeng mellom 2005 og 2008.

Blant dem som ikke mottok sosialhjelp i 2005 og 2008 var forskjellen i andelen yrkesaktive i 2009 om lag 11 prosentpoeng mellom dem som arbeidet under 500 timer i 2005 og 2008, og hele 33 prosentpoeng mellom dem som arbeidet fulltid i 2005 og 2008.

Yrkesaktiviteten i 2008 mest avgjørende

Tabell 5.16 viser enda klarere enn tabell 5.15 at jo nærmere 2009, jo mer avgjø-

rende er yrkesaktiviteten. Det aller mest avgjørende for yrkesaktiviteten i 2009 er om personen var yrkesaktiv i 2008. Det avgjørende skillet går mellom dem som var yrkesaktive i 2008, og dem som ikke var det. Blant personer som ikke var yrkesaktive noen av årene 2005-2008, var bare 6 prosent yrkesaktive i 2009.

Men selv blant personer som var yrkesaktive i ett eller flere av årene 2005-2007, men ikke i 2008, var andelen yrkesaktive i 2009 bare 13-22 prosent. Dette er langt mindre enn de 67 prosent som var yrkesaktive i 2009, og som også var yrkesaktive i 2008.

Blant dem som var yrkesaktive i 2008, er yrkesaktiviteten i de foregående årene 2005-2007 ikke avgjørende for yrkesaktiviteten i 2009. Blant dem som var yrkesaktive i 2008, men ingen av de foregående tre årene, var 62 prosent yrkesaktive i 2009 sammenlignet med 72 prosent blant dem som var yrkesaktive alle årene 2005-2008. Betydningen av yrkesaktivitet i 2008 er ganske uavhengig av alder. Naturligvis er det en langt mindre del av de eldre enn av de yngre som var yrkesaktive i 2008. Men blant dem som var yrkesaktive i 2008 var andelen som også var yrkesaktive i 2009 forholdsvis lite avhengig av alder. Blant dem som ikke var yrkesaktive i 2008, avtar andelen yrkesaktive i 2009 med alderen uavhengig av tidligere yrkeskarriere.

Tabell 5.16. **Andel yrkesaktive i 2009 for personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009, etter yrkesaktivitet i 2005-2008 og alder i 2009. Prosent**

	Alle	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
Ikke yrkesaktiv 2005-2008	6,1	12,9	8,7	6,5	4,1	1,8
Ikke yrkesaktiv 2006-2008, men i 2005	12,9	19,3	15,4	12,6	9,6	6,2
Ikke yrkesaktiv 2007-2008, men i 2006	15,4	20,7	17,4	15,0	12,3	5,4
Ikke yrkesaktiv i 2008, men i 2007	21,6	27,9	22,7	20,9	16,7	12,5
Yrkesaktiv 2008	67,2	63,9	65,5	70,6	69,5	62,8

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

Mottakerne 2009: Sto svakt på arbeidsmarkedet også i 2005

Vi har tidligere sett at selv om bare tre av ti mottakere av sosialhjelp er yrkesaktive, har mer enn halvparten en tilknytning til arbeidsmarkedet hvis vi i tillegg regner med mottak av dagpenger og rehabilitering/attføring (tabell 5.4). Vi skal nå undersøke den tidligere tilknytningen til arbeidsmarkedet i denne videre betydning for dem som mottok sosialhjelp i 2009. Vi begrenser oss til å se på situasjonen i 2005 og 2008. Det er to viktige dimensjoner i en sammenligning av de to årene. Dels er det forskjell på arbeidsmarkedet de to årene. Som vi tidligere har nevnt var arbeidsløsheten vesentlig lavere i 2008 enn i 2005. Dels er tidsavstanden forskjellig, og som vi har sett ovenfor har tilstanden i 2008 større innvirkning på situasjonen i 2009 enn tilstanden i 2005.

Tabell 5.4 viser at 53 prosent av sosialhjelpsmottakerne i 2009 var tilknyttet

arbeidsmarkedet, enten ved å være yrkesaktive, motta dagpenger eller være under rehabilitering. Tabell 5.17 viser at situasjonen var den samme i 2005 og bare litt bedre i 2008 da 56 prosent var tilknyttet arbeidsmarkedet. At tabell 5.4 viser lavere tilknytning til arbeidsmarkedet i 2009 enn i 2008 kan skyldes at tabellen omfatter noe flere sosialhjelpsmottakere enn tabell 5.17, nemlig de yngste (18-21 år) og de som ikke har bodd i Norge hele perioden 2005-2009. Tar vi bort disse, finner vi at 55,7 prosent var tilknyttet arbeidsmarkedet i 2009, altså nesten det samme som i 2008. Dette tyder på at sosialhjelpsmottakerne i 2009 sto like svakt på arbeidsmarkedet i 2005 som i 2009. Denne konklusjonen nyanseres i liten grad om en ser på de ulike aldersgruppene. Andelen tilknyttede blant de yngste er lavere i 2005 enn i 2008 (tabell 5.17), men dette skyldes antakelig mest at denne gruppen i 2005 var så unge at mange ikke hadde meldt seg på arbeidsmarkedet. Motsatt ser vi blant de eldre at

Tabell 5.17. **Tilknytning til arbeidsmarkedet i 2005 og 2008 blant personer 22-66 år som mottok/ikke mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009, etter alder i 2009. Prosent**

	Mottok sosialhjelp i 2009				Mottok ikke sosialhjelp i 2009			
	Yrkesaktive	Mottar dagpenger	Under rehabilitering	Tilknyttet arbeidsmarkedet	Yrkesaktive	Mottar dagpenger	Under rehabilitering	Tilknyttet arbeidsmarkedet
<i>2005</i>								
Alle	29,4	11,9	20,5	52,6	73,8	5,7	5,3	79,0
22-24 år	31,1	2,5	5,3	36,8	56,7	2,3	1,1	58,5
25-34 år	34,5	15,1	20,5	58,8	73,6	9,1	4,3	79,4
35-44 år	29,9	13,9	26,1	58,9	78,6	7,1	6,1	84,9
45-54 år	25,4	11,0	23,6	51,0	77,9	4,8	6,3	83,3
55-66 år	19,8	9,1	15,6	38,4	69,3	3,4	5,1	73,5
<i>2008</i>								
Alle	34,0	9,6	23,6	56,1	77,3	3,2	4,7	80,5
22-24 år	48,2	9,8	16,3	64,7	79,1	4,4	2,8	81,9
25-34 år	40,7	12,5	25,0	64,5	83,0	4,9	4,2	86,4
35-44 år	33,8	9,4	27,3	58,4	82,9	3,7	5,5	86,7
45-54 år	25,8	7,6	24,4	48,2	79,9	2,5	5,5	83,3
55-66 år	16,3	5,6	15,5	31,9	64,2	1,8	4,1	66,8

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

disse var noe mer tilknyttet arbeidsmarkedet i 2005 enn i 2008. Her er forklaringen antakelig at en del i disse gruppene har «meldt seg ut» av arbeidsmarkedet på grunn av alder. Noen ved å gå over på alderspensjon (eller AFP), andre ved at de blir uførepensjonert. Blant personer i alderen 35-54 år er det små forskjeller i andelen aktive i 2005 og 2008.

Ser en på de elementer som inngår i tilknytningen til arbeidsmarkedet, nemlig yrkesaktivitet, mottak av dagpenger og rehabilitering, er det visse forskjeller på arbeidsmarkedene i 2005 og 2008. Som vi tidligere har sett er yrkesaktiviteten i 2008 noe større enn i 2005 i så godt som alle aldersgrupper. I tillegg er ledigheten noe lavere i 2008. Det gjelder alle aldersgrupper med unntak for de yngste, noe som skyldes deres unge alder i 2005 (særlig fordi vi bruker mottak av dagpenger ved arbeidsløshet). Videre var andelen under rehabilitering marginalt høyere i 2008 enn i 2005 i de fleste aldersgrupper, særlig blant de yngste. Dette må igjen tilskrives deres unge alder i 2005.

At sosialhjelpsmottakerne i 2009 også sto svakt på arbeidsmarkedet i 2005, understrekes av at selv om det var moderat forskjell i andelen som var tilknyttet arbeidsmarkedet i 2005, mellom dem som mottok og dem som ikke mottok sosialhjelp i 2009 (andelen blant mottakerne var om lag to tredeler av andelen blant dem som ikke mottok), så var forskjellen markant i andelen yrkesaktive. Andelen yrkesaktive i 2005 blant dem som ikke mottok sosialhjelp var 74 prosent sammenlignet med 29 prosent blant mottakerne (tabell 5.17), eller bare 40 prosent av andelen for dem som ikke mottok sosialhjelp.

Videre var andelen som mottok dagpenger, og særlig andelen under rehabilitering i 2005, mye større blant mottakerne

av sosialhjelp enn blant dem som ikke mottok. Både høyere andel som mottok dagpenger og større andel under rehabilitering indikerer en svakere stilling på arbeidsmarkedet.

Tidligere yrkesaktivitet betyr mest for yrkesaktivitet i 2009 ...

Vi skal nå vise hvordan ulike situasjoner på arbeidsmarkedet i 2005 og 2008 påvirker sjansen for å være yrkesaktiv i 2009. Å være yrkesaktiv i 2005 er helt klart viktig for å være yrkesaktiv i 2009. Nesten halvparten av dem som yrkesaktive i 2005, var yrkesaktive i 2009, mens det gjaldt en av fem blant dem som ikke var yrkesaktive i 2005 (tabell 5.18).

Yrkesaktivitet i 2008 er, som en kunne vente, enda viktigere. Mens 67 prosent av dem som var yrkesaktive i 2008 var yrkesaktive i 2009, gjaldt det bare en av ti blant dem som ikke var yrkesaktive i 2008.

Betydningen av yrkesaktiviteten i 2005 for yrkesaktivitet i 2009 er større jo eldre personen er. Blant de unge som ikke var yrkesaktive i 2005, er likevel en ganske betydelig del yrkesaktive i 2009. Blant de yngste gjelder det 35 prosent, blant 25-34 åringene gjelder det 27 prosent. Blant 55-66 åringene var det bare 6 prosent av dem som ikke var yrkesaktive i 2005 som var yrkesaktive i 2009. Dette avspeiler til dels at de unge er på vei inn i arbeidsmarkedet i perioden, mens de eldste er på vei ut av arbeidsmarkedet.

... men tidligere ledige er mer yrkesaktive i 2009 enn ikke-ledige

Blant mottakere av sosialhjelp i 2009 har det å motta dagpenger i 2005-2008 mindre betydning for yrkesaktiviteten i 2009 enn det å være yrkesaktiv i 2005-2008. Dette avspeiler antakelig at de som mottar dagpenger, står svakere på arbeidsmarkedet enn de yrkesaktive. Blant dem som

ikke mottar sosialhjelp, derimot, er det liten forskjell på yrkesaktiviteten mellom dem som mottok og dem som ikke mottok dagpenger i 2005.

Blant mottakerne av sosialhjelp i 2005 er forskjellen i yrkesaktivitet i 2009 mellom de ledige og de som ikke var ledige i 2005, størst i aldersgruppen 35-54 år. Forskjellen er minst blant de yngste (22-24 år). En del av de yngste har antakelig ikke opptjent rett til dagpenger i 2005. Med et utvidet arbeidssøkerbegrep ville en kanskje funnet større forskjell i yrkesaktivitet i 2009 mellom søkere og ikke-søkere.

En får om lag det samme bildet når en ser på mottak av dagpenger i 2008. På grunn av nærheten i tid er det noe høyere yrkesaktivitet i 2009 blant dem som mottok dagpenger i 2008. Det gjelder særlig blant de eldre. Det kan skyldes at det på grunn av nærheten i tid er færre som er «gått ut av» arbeidsmarkedet.

Tidligere rehabiliterte mindre yrkesaktive i 2009

Personer under rehabilitering venter vi står enda svakere på arbeidsmarkedet enn både mottakere av dagpenger og yrkesaktive. Det er derfor ikke overraskende at andelen yrkesaktive i 2009 er lavere blant

Tabell 5.18. **Andel yrkesaktive i 2009 blant personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009, etter aktivitet på arbeidsmarkedet i 2005 og 2008 og alder i 2009. Prosent**

Alder i 2009	Ikke yrkesaktiv	Yrkesaktiv	Ikke arbeids-søkende	Mottar dag-penger	Ikke rehabili-tering	Rehabili-tering	Ikke arbeids-markeds-aktiv	Tilknyttet arbeids-markedet
<i>2005</i>								
Mottar sosialhjelp								
Alle	20,8	48,8	27,8	38,6	31,4	19,7	21,1	36,2
22-24 år	35,4	50,7	40,0	46,4	41,4	17,9	36,7	46,1
25-34 år	26,7	48,7	32,9	42,1	37,7	21,1	28,5	38,3
35-44 år	20,8	51,7	28,4	40,1	32,9	21,9	20,1	36,9
45-54 år	13,9	47,3	20,8	35,0	23,7	18,1	12,2	32,2
55-66 år	6,3	38,2	11,7	22,1	13,0	10,4	5,2	24,6
Mottar ikke sosialhjelp								
Alle	40,6	89,7	76,7	78,8	78,3	49,5	38,6	87,0
<i>2008</i>								
Mottar sosialhjelp								
Alle	9,4	67,2	27,5	44,1	32,6	17,6	9,0	44,8
22-24 år	18,0	63,9	39,1	50,1	44,5	17,6	20,0	51,1
25-34 år	12,8	65,5	32,9	44,2	39,7	18,0	13,8	45,5
35-44 år	9,3	70,6	28,4	45,9	34,0	19,5	8,6	45,3
45-54 år	6,0	69,5	20,8	41,6	24,3	16,5	5,2	41,0
55-66 år	2,8	63,1	11,5	30,8	13,0	10,3	2,3	34,6
Mottar ikke sosialhjelp								
Alle	14,8	95,1	76,9	73,9	78,6	41,0	14,4	91,9

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

personer som var under rehabilitering i 2005, enn blant dem som ikke var under rehabilitering da.

En av fem under rehabilitering i 2005 var yrkesaktive i 2009, sammenlignet med 31 prosent blant dem som ikke var under rehabilitering. Andelen yrkesaktive i 2009 var om lag den samme blant personer som var under rehabilitering i 2005 som blant dem som ikke var yrkesaktive i 2005. Andelen yrkesaktive i 2009 blant personer under rehabilitering i 2005 er om lag den samme i alle aldersgrupper med unntak av de eldste der bare en av ti var yrkesaktive i 2009.

Andelen yrkesaktive i 2009 blant dem som var under rehabilitering i 2005, var betydelig lavere blant personer som mottok sosialhjelp i 2009, enn blant dem som ikke mottok sosialhjelp. Utbyttet av rehabilitering er altså betydelig mindre blant sosialhjelpsmottakerne enn blant andre. Samtidig er andelen under rehabilitering betydelig høyere blant sosialhjelpsmottakerne.

Det er vanskelig å tolke den lavere yrkesaktiviteten i 2009 blant mottakerne av sosialhjelp som var under rehabilitering i 2005. En mulig tolkning er at sosialhjelpsmottakerne stiller «med større handikapp», at de i utgangspunktet er vanskeligere å rehabiliterer enn dem som ikke mottar sosialhjelp i 2009. Resultatene for dem som var under rehabilitering i 2008, er om lag de samme for mottakerne av sosialhjelp. For dem som ikke mottok sosialhjelp i 2009, er det en noe lavere yrkesaktivitet blant dem som var under rehabilitering i 2008, enn blant dem som var under rehabilitering i 2005. Dette kan skyldes at det tar noe tid før rehabilitering virker.

Det var liten forskjell på yrkesaktiviteten i 2009 for dem som var under rehabilitering

i 2005, og dem som ikke var yrkesaktive da. Det er større forskjell mellom tilsvarende grupper i 2008. Det skyldes antagelig at et bedre arbeidsmarked i 2008 har ført til at de yrkespassive i 2008 er en svakere gruppe enn de yrkespassive i 2005.

Høyere yrkesaktivitet i 2009 ved rehabilitering av yrkesaktive i 2005

Yrkesaktivitet og rehabilitering er ikke gjensidig utelukkende. Personer kan være yrkesaktive deler av året og under rehabilitering andre deler av året. Tabell 5.19 viser yrkesaktivitet for personer under rehabilitering i 2005 avhengig av om de var yrkesaktive dette året eller ikke. Andelen yrkesaktive i 2009 blant personer under rehabilitering var mer enn dobbelt så høy for dem som var yrkesaktive i 2005 som for dem som ikke var yrkesaktive da.

Ut fra den antagelsen at de som ikke var yrkesaktive i 2005, i gjennomsnitt står svakere på arbeidsmarkedet i 2009 enn dem som var yrkesaktive i 2005, så vil vi forvente at de ikke-yrkesaktive i 2005 er vanskeligere å rehabiliterer enn dem som var yrkesaktive i 2005. Dette understøt-

Tabell 5.19. **Andel yrkesaktive i 2009 blant personer 22-66 år som mottok sosialhjelp i 2009, og som har bodd i Norge alle årene 2005-2009, etter aktivitet på arbeidsmarkedet i 2005 og alder i 2009. Prosent**

Alder i 2009	Ikke-yrkesaktiv 2005		Yrkesaktiv 2005	
	Ikke reha- bilitering 2005	Rehabili- tering 2005	Ikke reha- bilitering 2005	Rehabili- tering 2005
Mottar sosialhjelp				
Alle	22,1	16,9	50,5	35,4
22-24 år	36,8	16,1	51,2	30,8
25-34 år	29,5	18,6	50,2	34,6
35-44 år	21,6	18,9	53,8	38,5
45-54 år	13,6	14,8	49,4	35,4
55-66 år	6,0	7,8	39,9	25,2

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

tes antagelig også av at andelen som var under rehabilitering i 2005 er mer enn dobbelt så høy blant de ikke-yrkesaktive i 2005 enn blant de yrkesaktive, henholdsvis 33 og 15 prosent.

5.3. Avgang fra sosialhjelp

Størst avgang fra sosialhjelp fra 2006 til 2007

Avgangen fra gruppen av sosialhjelpsmottakere er ganske stor. Fra ett år til det neste varierte avgangen i perioden 2005-2008 mellom 32,5 og 36 prosent når en bare regner med personer 22-66 år som bodde i Norge i to påfølgende år. Lavest var avgangen fra 2008 til 2009, og høyest var den fra 2006 til 2007. Det er fristende å knytte disse forskjellene til utviklingen på arbeidsmarkedet. I perioden 2006-2007 forbedret arbeidsmarkedet seg, mens det var en viss forverring fra 2008-2009.

Vi skal undersøke avgangen over toårsperioder, fra 2005 til 2007 og fra 2007 til 2009. I den første perioden forbedret arbeidsmarkedet seg kraftig, mens det var en viss forverring i den andre perioden. Fra 2005 til 2007 ble antallet registrerte

ledige nesten halvert, mens det var en økning i antallet på om lag 50 prosent fra 2007 til 2009.

Størst avgang blant unge

Vi venter at en forbedring i arbeidsmarkedet vil øke avgangen blant sosialhjelpsmottakerne. Vi finner da også at avgangen i perioden 2005-2007 er litt høyere (48 prosent) enn avgangen i perioden 2007-2009 (44,5 prosent). Tabell 5.20 viser at avgangen er størst blant de unge. Avgangen er lavest i aldersgruppen 45-54 år. Litt overraskende finner vi at avgangen er noe større blant de eldste enn blant de nest eldste. En mulig forklaring er at overgang til uføre- eller alderspensjon spiller en større rolle blant de eldste.

Forskjellen i andelen avganger mellom de to periodene er størst blant de unge (22-34 år). Blant disse er avgangen i perioden 2005-2007 5-6 prosentpoeng høyere enn i perioden 2007-2009. Blant 55-66 åringene er forskjellen mellom de to periodene bare 1 prosentpoeng. I de to mellomliggende aldersgruppene 35-44 og 45-54 år er forskjellen henholdsvis 3 og 2 prosentpoeng. Dette tyder på at jo yngre

Tabell 5.20. **Andel som ikke mottok sosialhjelp i 2007-2009 (avgang). Personer 22-66 år i 2007-2009 som mottok sosialhjelp i 2005-2007 og bodde i Norge i 2007-2009, etter alder i 2007-2009. Prosent**

	Alder i 2007					
	Alle	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
Andel som ikke mottok sosialhjelp i 2007 (avgang). Personer i 2007 som mottok sosialhjelp i 2005 og bodde i Norge i 2007						
Andel sosialhjelpsmottakere i 2005 som ikke mottok sosialhjelp i 2007	48,2	55,6	51,5	44,9	43,9	46,5
	Alder i 2009					
	Alle	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
Andel som ikke mottok sosialhjelp i 2009 (avgang). Personer i 2009 som mottok sosialhjelp i 2007 og bodde i Norge i 2009						
Andel sosialhjelpsmottakere i 2007 som ikke mottok sosialhjelp i 2009	44,5	50,1	46,5	41,9	41,9	45,4

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

mottakerne er, desto mer reagerer de på endringer i arbeidsmarkedet. Blant de eldste er det lite sannsynlig at forbedringer i arbeidsmarkedet vil ha særlig betydning for avgangen.

Syv av ti med kortvarige engangsyttelser i 2005 mottok ikke sosialhjelp i 2007

Vi har tidligere sett at personer med kortvarige engangsepisoder med sosialhjelpsmottak har en sterkere tilknytning til arbeidsmarkedet enn personer med langvarige og gjentatte episoder av sosialhjelpsmottak. Vi vil derfor vente av det er større sannsynlighet for avgang fra sosialhjelpsmottak for dem med kortvarige engangsmottak enn for dem med lengre varighet av mottak.

Tabell 5.21 viser at dette er tilfelle. I den første perioden, 2005-2007, var avgangen fra sosialhjelp om lag 70 prosent blant mottakerne med kortvarige engangsmottak i 2005. Blant engangsmottakerne som mottok sosialhjelp i 9-11 måneder, var avgangen vel 30 prosent, mens avgangen blant dem som mottok sosialhjelp i hele 2005, bare var 15 prosent.

Avgangen er, uansett varigheten, lavere for gjengangerne. Størst forskjell mellom personer med engangsepisoder og gjengangere med minst tre episoder der det for dem med mottak av 3-5 og 6-8 måneders varighet. De med minst tre sosialhjelpsepisoder har om lag 16 prosentpoeng lavere avgang enn personer med engangsmottak.

Perioden 2007-2009 er, som nevnt, en periode med en viss forverring av arbeidsmarkedet. Mønstret er i store trekk det samme som for perioden 2005-2007. Men en ser også effekter når en går fra et arbeidsmarked i bedring til et arbeidsmarked som svekkes. Effekten er størst for engangsmottakerne med mottak av kortere

varighet. Andelen avganger er 5-6 prosentpoeng lavere i perioden 2007-2009 enn i perioden 2005-2007. For engangsmottakerne med mottak av minst 6 måneders varighet er det svært liten forskjell på de to periodene.

Forskjellen på avgangen mellom blant engangsmottakerne og gjengangerne er like stor eller større i den siste perioden enn i perioden 2005-2007. Gjengangerne merker altså effekten av et svekket arbeidsmarked mer enn engangsmottakerne.

Tabell 5.21. **Andel personer som ikke mottok sosialhjelp i 2007-2009 (avgang). Andel av personer 22-66 år i 2007-2009 som mottok sosialhjelp i 2005-2007 og bodde i Norge i 2007-2009, etter varighet og antall episoder med sosialhjelp i 2005-2007. Prosent**

Varighet, måneder 2005-2007	Antall episoder 2005-2007	Andel som ikke mottok sosialhjelp i 2007	Andel som ikke mottok sosialhjelp i 2009
Alle		48,2	44,5
1	1	71,6	66,8
2	1	67,7	61,7
	2	59,1	54,0
3-5	1	61,6	57,0
	2	54,1	48,6
	3+	44,8	40,4
6-8	1	50,0	49,2
	2	42,7	37,7
	3+	33,7	30,7
9-11	1	31,2	32,6
	2	23,5	22,2
	3+	22,9	21,1
12	1	14,5	14,8

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

To av tre yrkesaktive mottakere i 2005 var ute av sosialhjelp i 2007

Vi så tidligere at sannsynligheten for å forlate gruppen av sosialhjelpsmottakere er vesentlig større blant dem som mottok kortvarige engangsytelser i 2005-2007 enn for gjengangerne med mottak av sosialhjelp store deler av året. Vi vet også at de første står sterkere på arbeidsmarkedet enn de siste. Vi skal nå undersøke mer direkte hva yrkesaktiviteten et år betyr for avgangen fra gruppen av sosialhjelpsmottakere.

Tabell 5.22 viser at avgangen fra sosialhjelp i perioden 2005-2007 var klart større blant dem som var yrkesaktive i 2005 enn blant dem som ikke var. Blant sosialhjelpsmottakerne som var yrkesaktive i 2005, mottok nesten to av tre ikke sosialhjelp i 2007, mens det gjaldt bare 42 prosent av dem som ikke var yrkesaktive i 2005 (se også Lien, Sivertstøl 2006).

De tilsvarende tall for dem som var yrkesaktive i 2007, var litt lavere. 58 prosent av yrkesaktive sosialhjelpsmottakere i 2007 mottok ikke sosialhjelp i 2009, mens det

gjaldt 39 prosent av dem som ikke var yrkesaktive i 2007. En legger også merke til at avgangen fra sosialhjelp reduseres mer for yrkesaktive enn for ikke-yrkesaktive fra første til siste periode. Forskjellen i avgang mellom yrkesaktive og yrkespassive er altså mindre i perioden 2007-2009 enn i 2005-2007.

Når tallene var litt lavere for perioden 2007-2009 enn for perioden 2005-2007, har det antagelig sammenheng med at arbeidsmarkedet i 2005 var dårligere enn i 2007. Yrkesaktive mottakere i 2005 sto antagelig generelt sterkere i forhold til arbeidsmarkedet enn yrkesaktive mottakere i 2007. Da arbeidsmarkedet bedret seg frem til 2007 dro de nytte av dette. Fra 2007 til 2009 ble arbeidsmarkedet litt dårligere og det var færre mottakere av sosialhjelp som klarte å holde sin posisjon på arbeidsmarkedet.

Selv blant dem som ikke var yrkesaktive i 2005, førte bedringen i arbeidsmarkedet til en litt større avgang enn vi finner for perioden 2007-2009. Men effekten av den forskjellige utviklingen i arbeidsmarkedet

Tabell 5.22. **Andel personer som ikke mottok sosialhjelp i 2007-2009 (avgang). Personer 22-66 år i 2007-2009 som mottok sosialhjelp i 2005/2007 og bodde i Norge i 2007-2009, etter yrkesaktivitet i 2005-2007 og alder i 2007-2009. Prosent**

	Alder i 2007					
	Alle	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
Andel som ikke mottok sosialhjelp i 2007 (avgang). Personer i 2007 som mottok sosialhjelp i 2005 og bodde i Norge i 2007 etter yrkesaktivitet i 2005						
Yrkesaktiv 2005	65,6	69,1	68,0	62,7	61,7	63,9
Ikke yrkesaktiv 2005	41,6	47,9	43,5	38,2	39,1	43,8
	Alder i 2009					
	Alle	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
Andel som ikke mottok sosialhjelp i 2009 (avgang). Personer i 2009 som mottok sosialhjelp i 2007 og bodde i Norge i 2009 etter yrkesaktivitet i 2007						
Yrkesaktiv 2007	57,7	59,4	58,7	55,7	56,9	58,5
Ikke yrkesaktiv 2007	38,5	42,7	38,9	35,5	37,2	43,2

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

2005-2007 og 2007-2009 er vesentlig mindre for de ikke-yrkesaktive enn for de yrkesaktive.

Tabell 5.22 viser at avgangen reduseres forholdsvis lite med økende alder, og at det er en liten økning i avgang fra nest eldste til eldste aldersgruppe. Særlig for de yrkesaktive er det liten reduksjon. Det kan kanskje virke overraskende siden tabell 5.20 viser noe større aldersforskjell i avgang fra sosialhjelp. Det generelle bildet i tabell 5.20 må ses i sammenheng med at yrkesaktiviteten er betydelig høyere blant de yngre enn blant eldre (tabell 5.2). Selv om avgangen blant yrkesaktive, for eksempel 45-54-åringer, ikke er vesentlig lavere enn blant 25-34-åringer, bidrar den lavere yrkesaktivitet blant de eldre enn blant de yngre til at forskjellen i avgang mellom eldre og yngre blir større enn den ellers ville vært.

Det forhold at det er liten aldersforskjell i avgangen blant yrkesaktive, underbygger viktigheten av yrkesaktivitet. Det generelle inntrykket er at yngre som nylig har startet sin karriere på arbeidsmarkedet, har større sannsynlighet for å komme ut av sosialhjelp enn eldre som har prøvd seg på arbeidsmarkedet i lang tid. Tabell 5.22 viser imidlertid at også eldre som nylig var yrkesaktive, har gode muligheter for å komme ut av sosialhjelp.

Tabell 5.22 viser interessante forskjeller mellom de to periodene. Tabellen viser at avgangen fra sosialhjelp er større i en periode med forbedring i arbeidsmarkedet sammenlignet med en periode med en svekkelse av arbeidsmarkedet. Forskjellen er størst for yngre under 35 år som tidligere har vært yrkesaktive. For disse er forskjellen om lag 10 prosentpoeng, mot om lag 5 prosentpoeng for de eldre yrkesaktive. Også for yngre ikke-yrkesaktive var avgangen om lag 5 prosentpoeng større i perioden 2005-2007 enn i 2007-2009, mens det var liten forskjell blant de eldre. Igjen ser en altså at yngre sosialhjelpsmottakere har de beste mulighetene for å dra nytte av et forbedret arbeidsmarked.

Uførepensjonering gir avgang fra sosialhjelp

Yrkesaktivitet er en mulig vei ut av sosialhjelp. En annen er overgang til trygding i folketrygdsystemet. Vi skal her se på uførepensjonering.

Vi ser her på hele perioden 2005-2009, dels for å få tilstrekkelig mange overganger til uførepensjon, dels fordi vi mangler detaljerte opplysninger om trygder i 2007. Videre ser vi på uførepensjonering i 2008 istedenfor i 2009. Grunnen til dette er at hvis vi bruker uførepensjonering i 2009, vil en del som går over på uførepensjon i 2009, gjøre dette litt ut i året og vil kunne motta sosialhjelp inntil de begynner å

Tabell 5.23. **Andel personer som ikke mottok sosialhjelp i 2009 (avgang). Personer 22-66 år i 2009 som mottok sosialhjelp i 2007 og bodde i Norge i 2009, etter uførepensjon i 2005 og 2008 og alder i 2009. Prosent**

	Alle	22-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år	Antall personer
Ikke uførepensjon i 2005							
Ikke uførepensjon i 2008	57,2	63,5	61,2	54,7	52,6	47,2	95 955
Uførepensjon i 2008	69,6	79,4	73,3	64,2	65,9	73,7	5 285
Uførepensjon i 2005							
Ikke uførepensjon i 2008	78,5	:	:	74,4	81,8	77,0	251
Uførepensjon i 2008	61,8	87,1	70,0	59,4	57,5	65,6	13 375

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger og FD-Trygd, Statistisk sentralbyrå.

motta uførepensjon, og de vil da ikke bli registrert her som avgang fra sosialhjelp i 2009.

Vel 5 000 mottakere av sosialhjelp i 2005 mottok ikke uførepensjon i 2005, men gjorde det i 2008. Vi vet naturligvis ikke om de gikk over på uførepensjon i 2008 eller tidligere, men det er ikke avgjørende her. Av hele denne gruppen er 70 prosent ute av sosialhjelp i 2009. Bare gruppen som mottok uførepensjon i 2005, men ikke i 2008, hadde høyere andel avganger blant de fire gruppene. Den siste gruppen er svært liten og antagelig ganske spesiell.

Sammenligner vi avgangen blant sosialhjelpsmottakere med og uten uførepensjon i 2008 blant dem som ikke hadde uførepensjon i 2005, ser vi at avgangen er vesentlig større blant dem som mottok uførepensjon i 2008, enn blant dem som ikke mottok. Størst er forskjellen blant personer i alderen 55-66 år der det også er flest som mottok uførepensjon i 2008. Her er forskjellen i andelen avgang mer enn 25 prosentpoeng.

Avgangen er også relativt stor blant dem som mottok uførepensjon i både 2005 og 2008. Dette kan skyldes mange forhold. Blant annet bedre uførepensjon og redusert forsørgelsesbyrde kan bidra til at de ikke lenger mottar sosialhjelp. Blant dem som mottok uførepensjon i 2008, bidrar yrkesaktivitet svært lite. Det er svært få i disse to gruppene som er yrkesaktive i 2009.

Blant dem som verken mottok uførepensjon i 2005 eller 2008, ser vi derimot en klar effekt av yrkesaktivitet både i 2005 og 2008. Blant dem som ikke var yrkesaktive i 2005, var avgangen 50 prosent, sammenlignet med 72 prosent blant dem som var yrkesaktive i 2005. Tilsvarende tall for yrkesaktivitet i 2008 var 40 prosent avgang blant dem som ikke var yrkesaktive i 2008,

og 75 prosent blant yrkesaktive i 2008. Alttså igjen en sterkere effekt av yrkesaktivitet i 2008 enn av yrkesaktivitet i 2005.

Oppsummering

Selv med et relativt strengt mål på tilknytning til arbeidsmarkedet er mer enn halvparten av sosialhjelpsmottakerne tilknyttet arbeidsmarkedet enten som yrkesaktive, mottakere av dagpenger eller under rehabilitering. Tilknytningen varierer betydelig med alder, fra over 60 prosent blant de yngre (22-34 år) til under 30 prosent for de eldste (55-66 år). Det er andelen yrkesaktive som varierer mest med alder, fra om lag 40 prosent blant 22-24 åringer til vel 10 prosent blant de eldste. Men omfanget av yrkesaktivitet blant de yrkesaktive er beskjedent, i gjennomsnitt snaut et halvt årsverk.

Gjengangerne synes å stå svakere på arbeidsmarkedet enn engangsmottakerne. For gitt varighet av mottaket har gjengangerne lavere yrkesaktivitet, det er færre som mottar dagpenger, og det er en større andel på rehabilitering. Dette gjelder klart for personer med sosialhjelp i mindre enn ni måneder. Naturlig nok var tilknytningen til arbeidsmarkedet lavest blant dem som mottar sosialhjelp hele året, den var vel 25 prosent. Blant dem som mottar sosialhjelp mindre enn seks måneder er om lag 60 prosent tilknyttet arbeidsmarkedet.

Det er først og fremst unge sosialhjelpsmottakere under 25 år som har fordel av forbedringer på arbeidsmarkedet. Blant disse økte andelen som var tilknyttet arbeidsmarkedet, med 7-8 prosentpoeng i perioden 2005-2008. Blant de eldre var det liten endring.

Mottakerne av sosialhjelp i 2009 har som gruppe stått svakt på arbeidsmarkedet hele perioden 2005-2009 selv om bare vel

en av fire mottakere i 2009 hadde mottatt sosialhjelp alle årene 2005-2009. Vel en av fire mottok sosialhjelp bare i 2009. Nær halvparten av sosialhjelpsmottakerne i 2009 var yrkespassive hele perioden 2005-2009, flest blant de eldste (70 prosent) og færrest blant de unge (25 prosent).

De som mottok sosialhjelp i færrest måneder i 2009, var også mer yrkesaktive i tidligere år enn dem som mottok sosialhjelp i hele 2009. Sammenlignet med gjengangerne hadde engangsmottakerne i 2009 størst fordel av konjunkturoppgangen 2005-2008, de økte yrkesaktiviteten mest i perioden. Engangsmottakerne ble også minst rammet av nedgangen fra 2008 til 2009.

Den svakere stilling på arbeidsmarkedet for sosialhjelpsmottakerne i 2009 vises også ved at både andelen som mottar dagpenger, og andelen under rehabilitering i tidligere år er klart høyere enn blant dem som ikke mottok sosialhjelp i 2009.

Selv om sosialhjelpsmottakerne i 2009 som gruppe har stått svakt på arbeidsmarkedet også tidligere, er tidligere yrkesaktivitet kanskje den viktigste faktoren for yrkesaktivitet i 2009. Selv et lite antall månedsverk i tidligere år løfter yrkesaktiviteten i 2009 betydelig. Tidligere yrkesaktivitet er langt viktigere enn tidligere mottak av sosialhjelp. Jo nærmere 2009 mottakeren var yrkesaktiv, jo mer betyr det for yrkesaktiviteten i 2009. Blant dem som var yrkesaktive i 2008, var to tredeler yrkesaktive i 2009, og dette varierer forholdsvis lite med alder.

Også mottak av dagpenger og rehabilitering i tidligere år har betydning for yrkesaktiviteten i 2009. Mottakere av sosialhjelp i 2009 som mottok dagpenger i 2005, har høyere yrkesaktivitet i 2009 enn dem som ikke mottok dagpenger i 2005.

Derimot tyder tidligere rehabilitering på svak posisjon på arbeidsmarkedet. Rehabilitererte i 2005 har lavere yrkesaktivitet i 2009 enn dem som ikke var under rehabilitering i 2005. Rehabilitering i 2005 av yrkesaktive i 2005 gir likevel betydelig økt yrkesaktivitet i 2009 sammenlignet med rehabilitering av ikke-yrkesaktive i 2005. Særlig gjelder det blant eldre.

Avgangen fra sosialhjelp er betydelig, om lag en tredel forlater sosialhjelpen fra ett år til neste. Om lag 45 prosent er ute av sosialhjelp etter to år, litt flere i perioden 2005-2007 enn i perioden 2007-2009. Avgangen er noe større blant de yngste, den er lavest i alderen 35-54 år. Blant de eldste bidrar uførepensjonering til avgang fra sosialhjelp.

Avgangen varierer sterkt med varighet av sosialhjelp. Om lag sju av ti som mottok sosialhjelp i en måned, er ute av sosialhjelp etter to år, sammenlignet med en av sju som mottok sosialhjelp hele året. Avgangen er betydelig større blant engangsmottakerne enn blant gjengangerne.

Yrkesaktivitet er viktig for avgangen. To av tre yrkesaktive i 2005 var ute av sosialhjelp i 2007. Avgangen fra sosialhjelp etter to år er om lag 20 prosentpoeng høyere blant yrkesaktive enn blant yrkespassive, litt mer i perioden 2005-2007, litt mindre i perioden 2007-2009. Dette gjelder nesten uavhengig av alder.

Referanser

Akselsen, Bøe, Espeland Hansen, Sivertstøl (2010): FD-trygd Dokumentasjonsrapport. Sysselsetting – alle jobber, 2003-2008, Notater 26/2010, Statistisk sentralbyrå.

Lien, S., Sivertstøl, Ø. (2006): *Veier ut av langtidsmottak av sosialhjelp*, Rapporter 2006/12, Statistisk sentralbyrå.